

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Wartime and Zdravstveno dršave (Ivan Čučar) in Canada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in pomembnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošljatelju le v slučaju, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s tiskom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

PODRUŽNICA 30 SANSA NA DELU ZA STARO DOMOVINO

Sharon, Pa.—Na zadnji seji podružnice 30 SANSA je bilo sklenjeno, da še nadalje pobiramo prostovoljne prispevke, in sicer za politične namene Jugoslavije, namreč da bi bili priključeni Jugoslaviji tudi koroški Slovenci in tako dosegli svojo svobodo.

Vse prispevke, ki smo jih prejeli v letu 1946, smo poslali v glavni urad SANSA za otroško bolnišnico v Sloveniji, dohodke božičnega večera in pa, kar je bilo prispevkov, ki smo jih nabrali na seji, smo pa obrnili v politične namene. Za isti namen bo naša postojanka priredila tudi dve prireditvi, in sicer 23. februarja in 27. aprila v Slovenskem domu. Rojaki se naj odzovejo v velikem številu, saj je čisti preostanek namenjen za naše brate in sestre v stari domovini. Oni si sami ne morejo pomagati, zato je naša dolžnost, da jim pomagamo po svojih močeh.

Resnica je, da smo bili tudi v Ameriki prizadeti, kajti naši sinovi, bratje, očetje in hčere so bili na vseh frontah in veliko prestali, toda naši rojaki v domovini so tudi veliko prestali, ker jim je sovražnik vse pobral in pokradel, kar pa ni mogel odnesti, je uničil.

Vablamo rojake iz naše in bližnjih naselbin, da se udeležijo teh dveh naših priredb v čim večjem številu. Vsak najmanjši prispevek je dobrodošel.

V naši naselbini ni veliko Slovencev, približno 75 družin v celotnem okraju Mercer, vseh tistih, ki ne morejo prispevati, ker nimajo nobenih dohodkov, vseeno pa smo skupaj spravili \$1000 za otroško bolnišnico in \$100 za SANSA. Naši celoletni dohodki so znašali \$1140.13, stroški pa \$1000 za otroško bolnišnico, \$100 za SANSA in \$29.93 razni stroški, na primer za čiščenje in pošiljanje obleke v staro domovino, telegrame in drugo. V blagajni je ostalo 31. decembra 1946 še \$520. Knjige so bile pregledane in podpisane od nadzornega odseka.

Tukaj slede vsa imena onih prispevateljev, ki so darovali \$5 ali več. Vsi darovalci so iz Sharona, izjemoma tistih, pri katerih je označeno drugo mesto.

Slovenski dom \$125, čisti dobiček veselice z dne 17. novembra \$115, mladinski krožek št. 21 SNPJ \$100, dobiček kovanja filmov dne 31. marca \$86, društvo Slovencev 262 SNPJ \$25, društvo Keystone 755 SNPJ \$25, federacija društev SNPJ za vzhodni Ohio in Penno \$25 in društvo Sloga 173 ABZ \$15.

Posamezniki: Anton Bogolin \$30, Frank Bogolin \$5, Helen Blitenc \$5, Matthew Bohar \$7, John Cetin \$6, Frank Cimperman, Kr., \$5, Frank Cimperman, oče, \$5, Joseph Cvelbar \$31, Louis Cvelbar \$12, Louis Cvelbar (sin Jos.) \$5, Martin Cvelbar (Greenburgh, Pa.) \$10, Frank Dornik (Ellwood City, Pa.) \$5, Frank Garm \$8, Jack Garm \$5, Joseph Garm ml. \$5, Joseph Garm (oče) \$12, Leo Germadnik \$5, Joseph Glavan \$5, Joseph Godina (Greenville, Pa.) \$12, Louis Godina \$13.

Frank Hribar (Cleveland, O.) \$5, Jack Jert \$6, Anton Kikel (Youngstown, O.) \$5, Joseph Kolenč \$5, Frank Kramer \$13, Kristina Lenarčič \$11, Rudy Ločnikar \$5, John Maček \$5, Joseph Malović \$18, Frank Mlakar \$10, John Novak (Martine) \$14, Frank Novak (Šikar) \$11, Frank Okoren \$5, Jerry Okoren \$5, John Paulenich \$8, Frank Rupnick ml. (Wheatland, Pa.) \$5.

Frank Rupnick st. (Wheatland, Pa.) \$5, Martin Savor (Warren, O.) \$5, Joseph Shmit \$5, John Slabe \$5, Frank Spek (Wheatland, Pa.) \$10, Frank Stambol \$8, Frank Steblaj \$11, Joseph Steklac \$12, Martin Trobentar \$10, Anton Valentinčič (West Middlesex) \$15, Jo-

Newyorški učitelji in učiteljice nadaljujejo borbo za zvišanje plače. Slika jih kaže na demonstraciji pred mestno hišo ob času, ko se je vrtilo zaslišavanje o šolskem proračunu. Te demonstracije se je udeležilo več tisoč učiteljev obeh spolov in obeh uni, CIO in ADF.

soph Valentinčič (West Middlesex) \$5, John Zele \$20, Louis Zikar (Farrell) \$5, zbrala vesela družba 17. nov. \$4.15, dalje ena oseba \$3, tri po \$2, ena \$1.50 in 12 po \$1.

Vsem najlepša hvala!
Josephine Cvelbar,
tajnica 30 SANSA.

NA OBISKU PRI STAREMU PRIJATELJU

Springfield, Ill.—Kot nekdanji naročnik Prosvete se zopet naračam na list. Rad čitam poročila in novice iz Jugoslavije. Kakšnega vraga so tam počenjali v času vojne! Tudi domačini so morili in uničevali drug drugega. Grozno, zverinsko, skoraj neverjetno, a vendar je resnica. Ako bi ne bila prišla pomoč pravdočasn, bi bil slovenski narod popolnoma uničen.

Zadnjič sva se sestala z mojim starim prijateljem in me je vprašal, zakaj se nič več ne oglasim v Prosveti, kot sem se pred leti. Dejal je, da je mislil da sem se preselil že v nebeško kraljestvo.

Predzadnji nedeljo smo se domenili, da pojdemo obiskat naročnika in dopisnika Prosvete Joeva Browna. Odpeljali smo se jaz, moj zet iz Arkansasa in voznik F. Kling. Zjutraj je bilo lepo vreme, ko pa smo dospeli do farmarske ceste, pa je začelo deževati. Avto je drvel 30 milj na uro, jaz pa sem nathoma prosil Boga, da nas ne bi zadela nesreča. Kmalu bi se bili prekučnili v jarek. Če bi se, nas ne bi bilo nazaj do spomladi.

Končno smo srečno dospeli do mojega prijatelja Jožeta Browna. Rečem, Jože in njegova žena sta nam prav lepo postregla s prašičjo pečenko in klobasami. Omenil je, da pijače nima, a dosti krevčev mleka. Nazadnje pa smo domov odpeljali vsak skoro enega prašiča, nekaj slovenskih domačih klobas, kurjih jajc in ocvirkov za potico. Če bi pod roko dobili meso, tedaj, ko je bilo racionirano, in bi kdo zvedel, bi nas vse odgnali v "kejljo". Hvala, Jožetu in njegovi ženi: **Anton Görenz.**

POIZVEDOVANJE RDEČEGA KRIŽA

Chicago, Ill.—Sorodniki iz Evrope so nas vprašali, da bi jim pomagali najti sledeče osebe, ki so nekdanji živeli v Chicagu: Matias in njegova žena Anna Bles, Angela Drobnic, Anna Matiashek in dr. Rajko Ruzic.

Če bi kdo vedel, kje se nahaja katera navedenih oseb, naj sporoči Rdečemu križu, 529 South Wabash ave., Chicago 5, Illinois, telefon Wabash 7850, Extention 384.

Rdeči križ.

Glendale, da smo videli pogreb žene Royja Rogersa. Ogledali smo se tudi "zadnjo večerjo".

Tako, sedaj sem malo opisala moj obisk v Californiji. V zadnjem letu so se iz Libraryja preselile kar tri družine v Monrovijsko, Cal. Sedaj pa je na poti proti Californiji tudi moja sestra in njen mož Louis Zmrzel v upanju, da bosta tam bolj zdrava kot v Penni. Mi vsi smo člani društva 386 SNPJ.

Tiny Jakopin.

Z GOSPODARSKO-UNIJSKEGA POLJA

Bellingham, Wash.—V Prosveti z dne 9. januarja je tiskovna pomota v mojem dopisu, kjer se čita, da priporočam "se eno delavsko organizacijo". Opozarjam, da to ni bil moj namen. Glasiti bi se moralo: "Poudarjam še eno delavsko organizacijo!"

Ameriško delavstvo je preveč razdeljeno, plače delavcev so različne, kakor tudi delavske razmere. Poznam delavce, ki živijo v dobrih razmerah, dočim zopet drugi ne. Tu se vidi, da je nemogoče spraviti vse delavce v eno unijo. In to se tudi izrablja, da se prepreči delavsko organizacijo. Iz tega vidika smatram, da so delavci v svojih unijah za večje plače neškodljive profitu.

Stavke, naperjene proti korporacijam za višje plače, vselej odbijajo nazaj—ljudstvo pa plačuje račune, ne pa korporacije. Ni moj namen učiti. To že vsak delavec ve, da je tako. Ampak kaj more posamezni delavec storiti? Vsakdo gleda najprej zase... Jaz ne zahtevam, niti ne verjamem, da bi vsi delavci morali imeti enake plače in živeti vsi enako—slabo ali dobro. To je nemogoče in nikoli ne bo take delavske organizacije.

Moj namen je, izdelati tak načrt, ki bi bil koristen vsemu ljudstvu. V prvi vrsti bi bilo treba podprati ali socializirati take industrije, od katerih zavisi blagostanje vseh. Do zdaj še nisem videl, da bi se bil kateri delavskih voditeljev potegnil za tak načrt, razen Walter Reuther, če se sploh je. Vem, da bi se takemu načrtu upirali drugi delavski voditelji, razen njega.

George Gornik.

PISMO MLADEGA JUGOSLOVANA

Cleveland, O.—Prejel sem pismo od mojega nečaka Joška Pirca, doma iz Rakeka, sedaj pa se nahaja v državni službi v Mariboru. Pismo se glasi v izčrpu:

"Odočil sem se, da Vam tudi jaz napišem nekaj vrstic. Sedaj se nahajam v Beogradu v šoli. Tu bom ostal še dva meseca, potem pa se bom vrnil v Slovenijo, in sicer v Maribor, kjer se nahajata moja žena in sinko.

Naša svoboda je bila priborjena z velikimi žrtvami in trpljenjem se sploh ne da opisati, zato pa jo znamo toliko bolj ceniti. Kot vsi pošteni Slovenci, tako sem tudi jaz že leta 1941 delal za pravično stvar, zlasti proti italijanskim fašistom. Marca meseca 1. 1942 pa me zaprli v Trstu in me mučili ter pretepali tri mesece in pol v zaporu. Mesto kosila—batine, mesto večerje—batine, mesto zajtrka—batine.

Med tem časom pa sta oba brata, Franci in Ciril, odšla v partizane, očeta so internirali, mene pa odvedli v Ljubljano v zapor. Tudi mamco so zaprli. Naša hiša je ostala prazna in oropana. V Ljubljani mi niso mogli ničesar dokazati, nato pa so nas postavili pred puške, toda nismo klonili, ker smo vedeli že tedaj, da je zmaga naša. Verjeli smo v naše zavezničke, verjeli, da ne more zverina kot Hitler in njegov italijanski pajdaš zlomiti zavezničkov in ne nas, posebno pa ne države delavcev, katera je bila naša zvezda vodnica.

Mene so obsodili na 15 let robove, mamco pa na dve leti in pol. Tedaj je mama verjela v našo zmago in na vojaškem sodišču je dejala vprico vseh, da so nas na pokopališču Forest Lawn v

Glendale, da smo videli pogreb žene Royja Rogersa. Ogledali smo se tudi "zadnjo večerjo". Tako, sedaj sem malo opisala moj obisk v Californiji. V zadnjem letu so se iz Libraryja preselile kar tri družine v Monrovijsko, Cal. Sedaj pa je na poti proti Californiji tudi moja sestra in njen mož Louis Zmrzel v upanju, da bosta tam bolj zdrava kot v Penni. Mi vsi smo člani društva 386 SNPJ.

Brat Ciril je padel 1. 1942, Franci pa 1943. Oba sta bila oficirja. Sedaj počivata mirno v naročju naše svobodne zemlje, nad njima pa šumijo stoletne hoje kočevskih gozdov.

Mene so odpeljali v Italijo v jetnišnico Spoleto, 60 km od Rima. Tam smo čakali lačni, bolni, razmrevarjeni, dneva odrešenja. Sestradaši so nas tako, da nismo mogli hoditi, ampak smo padali kot muhe. Samo vera v zmago in odrešenje nas je obdržala, da smo prestali vse muke.

Ko smo ležali v postelji na slami, smo slišali sirene, nato avijone, bombardiranje. To so bili najlepši trenutki za nas, oči so se nam svetile. Veste, tedaj sem večkrat mislil o Vas, kaj delate in če kaj veste, kaj se dogaja z nami. Mislim sem, mogoče so tudi Slovenci v avijonih. Tako mogočna se je nam zdela Vaša zemlja, Vaša Amerika in tako verjeli smo v njo! Toda ko smo čuli prve vesti o Draži Mihajloviču, smo pričeli sumiti, vendar pa se je obrnilo v naš prid.

V jetnišnici smo bili do konca 1. 1943, do kapitulacije Italije. Vzlic naši izčrpanosti smo imeli še toliko moči, da smo napravili punt, zaprli stražnike in odšli.

Stiri mesece smo potovali po tuji zemlji proti domu, ali kaj, ko so v Sloveniji bili Nemci, divjali in puščali še tisto, kar so pustili Italijani. Ko sem dospel domov, sem našel samo očeta. Nisva mogla spregovoriti. Prazna hiša, nikjer mame in ne bratov. Hudo je nama bilo, toda zavedala sva se, da se svobode ne more kupiti, ampak jo je treba priboriti. Naše žrtve niso bile zaman. Preostalo nam ni nič drugega kot pljunuti v roke, zavijati rokave in začeti novo borbo, borbo za novo porušene domovine, katera je bila tako strašno porušena.

Iz Rakeka jih dosti manjka. Tako majhna vas, a je dala 115 borcev. Padlo jih je 75, vsi mladi in polni življenja. Da bi videli, kako se danes dela pri nas! Vse ljudstvo pomaga, gradi, zidala! Sedaj vemo, da delamo zase, za svoje potomce, da jim ne bo treba tako trpeti kot smo mi, ki smo delali vedno za lačnega in izkoriščevalnega tučca. Kamor prideš, kamor pogledaš, vidiš, da vse dela, vse je veselo in slišiš samo eno: "Vse za demokracijo, kratično državo enakopravnih narodov Jugoslavije in za maršala Tita!" Jugoslavija je država delavcev, kmetov in delovne inteligence. Sedaj smo gospodari na svoji zemlji in nas ne bo nihče več izkoriščal.

Edino, kar nas muči, je vprašanje naših bratov Primorcev, vprašanje našega Trsta, katerega smo sami osvobodili. Mi ne zaslužiimo, da zavezniški tako krivično postopajo z nami, saj smo bili izmed vseh narodov najzvestejši in prelili več krvi kot ostali zavezniški. Toda nič zato: pravica je na naši strani, ves pošten svet je z nami, zato vemo, da bo tudi Trst naš, prav tako Gorica in Tržič. Vemo, da smo enotni in združeni, zato pa tudi močni, prekaljeni v borbi, da smo s težko borbo priborili si svobodo, katero bomo znali vedno čuvati kot najdražjo stvar.

(Dalje na 3. strani)

Krpanje razbite Evrope—IV

Včeraj smo omenili o večjem zanimanju, ki je zadnje mesece zavladalo v nekaterih ameriških krogih, konservativnih kot liberalnih in "radikalnih," za evropsko federacijo, dasi isti krogi med vojno in pred Pearl Harborjem niso hoteli nič slišati o njej. Zato se te ideje tudi Roosevelt ni oklenil in jo postavil kot cilj za poraz Hitlerja in povojno sanacijo Evrope.

Če bi si bila Amerika postavila ta cilj in pridobila zanj tudi Anglijo in Rusijo, dokler je bil čas, dokler je obema tekla voda v grlo, kakor tudi vsej podjarmljeni Evropi, bi se bila tista zveza, ki je bila skovana med Sovjetsko unijo in zapadnim svetom, lahko tudi po vojni ohranila. V tem primeru bi svet ne šel skozi tako živčno vojno in tudi bi bilo veliko več možnosti za sklenitev pravičnega in trajnega miru, ki bi omogočal mirno sožitje narodov. Vojna v Evropi bi se bila zaključila na povsem drugačnih idejnih bazah, v zdravljši politični atmosferi. Za to slepost ameriške politike danes tudi svet plačuje tako visoko ceno in jo bo plačeval i v bodoče.

V zvezi s tem nam omenimo, da isti elementi, ki se danes v tej defezli navdušujejo za evropsko federacijo, seveda proti Rusiji in proti "komunistični" socialni revoluciji, postanejo skoraj histerični, ako kdo omeni možnost, da bo Tito ustanovil Balkansko federacijo. Pri sami misli na kaj takega takoj zagledajo velik—boljševiški strah. In to odrasli ljudje, ki se ponašajo s politično zrelostjo! V mislih imamo seveda ljudi, ki so nasličenji za antirusko bojbo, se sklicujejo na liberalizem, demokracijo in demokratični socializem...

Kar se tiče Balkanske federacije, Tito do danes še ni prišel na dan s to idejo. Inozemske časnikarje je že nekajkrat tolažil, da jugoslovanska vlada samskrat še nima v načrtu ustanovitev take federacije. S takim zagotovilom seveda ne more nikogar preslepiti, še manj pa "prijateljev" v tej defezli. Dejstvo je, da vsa politika nove Jugoslavije stremi za čim večjim zblizanjem vseh balkanskih narodov. Logično ta politika ne vodi drugam kot v povezanje teh narodov v Balkansko federacijo. V resnici je taka politika tudi najzdravjša in najsolidnejša podlaga za federacijo.

S to politiko je Jugoslavija že zelo močno navezala nase—in obratno—Bolgarijo in Albanijo in v dobrih odnosih je tudi z Rumunijo in Ogrsko, da o Čehoslovaki in novi Poljski sploh ne govorimo. Vse to zelo bolj posebno ljudj okrog New Leaderja in njihove pristaje, ki so Byrnes-Vandenbergovi zunanji politiki "trde pesti" pritrkavali z velikim zvonom in jo proglasili za unikum "progresivizma," in to posebno v tržaški zadevi. Če bi se Tito odprto izrekel za Balkansko federacijo, bi se nič ne čudili, ako bi mu ti ljudje začeli odprto groziti z atomsko bombo, ako se ne streznijo iz omotice, na kar pa je malo upanja.

V obeh teh ljudih je federacija dobra in potrebna le za zapadno Evropo, v kateri naj bi bila vključena tudi Nemčija, ne pa za Balkan. Seveda naj bo ta federacija pod vodstvom Amerike in Anglije, drugače bi tudi ne bila "kober." Na drugi strani tudi Moskvo stremi mrzlica o vsaki omembi zapadno-evropske federacije, in to ne brez vzroka! Torej ni nič čudnega, če ves svet pretresa mrzlica ves čas po vojni.

V tej atmosferi se bo vršila tudi prihodnja "mirovna" konferenca v Moskvi, kjer ima velika četvorica izdelati pogodbo za Nemčijo in Avstrijo. Vaakdo, ki si v arcu želi trajnega miru in ki ne vidi napak in grehov samo na eni strani, seveda želi uspeh tej konferenci. Ampak želje so ena stvar, realnost pa druga. In realnost je ta, da se v Nemčiji in v manjši meri tudi Avstriji krešeje interesi Rusije in zapadnih sil. Ves čas po potsdamski konferenci se med obema taboroma bije odprt in zakulisni boj, katere stran bo dobila kontrolo nad Nemčijo in čim več pristajev med Nemci. Bojimo se, da bo v vidiku te politike tudi sestavljena mirovna pogodba.

Sestavljanje teh pogodb bo še veliko bolj trd oreh kot je bil v zadevi tržaškega vprašanja, okrog katerega je bilo toliko ognja in trenja. In če ne bodo skrupulaci boljšeja kompromisa kot so ga glede Trsta, tedaj bo evropski mir na slabih nogah.

Kar se tiče Avstrije, kjer je Jugoslavija direktno prizadeta, je naš državni departmet že naznanil, da bodo zapadne sile—Amerika, Anglija in Francija—nasprotovale vsaki reviziji meje na Koroškem ali kjer koli. Ako bodo zapadne sile ostale pri tem sklepu, tedaj bo usoda koroških Slovencev zapetena za nedogledno dobo. Posledica tega bo, da bo zapadna kapitalistična demokracija v Jugoslaviji in tudi med koroškimi Slovenci zdrknila še za nekaj klinov nižje.

S stališča evropskega in svetovnega miru je seveda bolj važne vprašanje, kaj zmagovalci store z Nemčijo. Če bodo nadaljevali po potsdamskih zmotah in v središču Evrope skušali napraviti trajen gospodarski in socialni slum, tedaj je na okrevanje centralne in zapadne Evrope malo upanja. Gotovo je to, da z resurekcijo kapitalizma v Nemčiji ne bo nič. Če se bodo držali potsdamskih gospodarskih načel in skušali iz Nemčije napraviti agrarno deželo, kateri bo dovoljena le lahka industrija, tedaj bo milijone Nemcev, otrok in odraslih obsojenih na pogin, kajti je dvomljivo, da bi razindustrializirana in teritorialno skršena Nemčija mogla preživljati več kot 35-40 milijonov prebivalstva. S tem bodo le pognojili Hitlerizmu, ki bo izbruhnil iz podtalnosti kot požar ob prvi priliki. Če ji puste industrijo in jo zopet postavijo na noge, tedaj morajo poskrbeti, da so vse glavne industrije internacionalizirane, ne samo nacionalizirane. V tem primeru bi Nemčija ne mogla več postati nevarna, marveč bi njena industrija služila vsej Evropi, ne samo Nemčiji.

Z internacionalizacijo njenih glavnih industrij in s prepovedjo vsake nemške armade bi bilo v veliki meri rešeno tudi politično vprašanje. V tem primeru bi bilo postranskega pomena vpraša-

nje, da-li naj bo nova Nemčija centralistična ali ohlapna federacija avtonomnih držav. Iz tega vidika bomo tudi zasledovali sestavljanje te mirovne pogodbe.

Razgledi po stari domovini

Od našega dopisnika iz Ljubljane

LJUDSKO GOSPODARSTVO

Na pragu naše prve petletke

Naš socialni in gospodarski red nam nalagata, da vodimo gospodarstvo, industrijo in trgovino v interesu najširših delovnih množic, za koristi delavca, kmeta in intelektualca. To nalogo vršimo pravilno samo tedaj, če delamo in ustvarjamo za potrebe in ne za profit.

In v tem je med nami — rojaki onkraj velike luže — in nami — ogromna razlika. Naš odnos do dela se je bistveno spremenil, še bolj se je spremenil pri nas odnos človeka do človeka. V gospodarstvu vnašamo ogromne napore, saj smo dobili po stari Jugoslaviji žalostno dediščino, po osvobodilni vojni pa deželo ruševin in uničenih domov. In vendar nismo klonili. Ker je zdaj vse to naše in res naše, ker smo odpravili izkoriščanje človeka po človeku, naš delovni človek dela za sebe in s tem tudi za skupnost, v kateri si je priporil nove življenjske pogoje in nove, bolj človeške pravice.

Radi našega novega spoznanja in velike nacionalne in razredne zavesti smo mogli v razmeroma kratkem času doseči na vseh poljih obnove take uspehe, dosegli še toliko bolj sigurno, ker je pri nas oblast v rokah ljudstva in ne več v rokah klik in izkoriščevalcev. Bili smo neusmiljeni proti spekulantom in črnoborčancem.

V naših naporih nam je stala v pomoč naša mladina. Ogromen je doprinos te mladine, saj je dala od 20 milijonov brezplačnih prostovoljnih delovnih dni v letu 1946 samo jugoslovanska mladina 15 milijonov dni!

Zdaj režemo načrtno brazde naše prve petletke. Povečali bomo proizvodnjo in znižali proizvodne stroške z razvijanjem tovarniškega tekmovanja. Delavci bodo dali čim več tekstilij in obutve in strojev našemu kmetu. Kmetje bodo posejali čim več zemlje in bodo odrajtali industrijskemu delavcu v mestu čim več poljskih pridelkov, hrane. Mladina pa bo z večjim elanom gradila in se učila v šolah in univerzah.

Ta naša vera je neupogljiva: zato gledamo z jasnim pogledom v bodočnost.

Ustanovitev porcelanske industrije v Sloveniji

Izvedba elektrifikacije v Sloveniji v smislu našega gospodarskega načrta spravlja na dnevni red vprašanje preureditve keramične industrije v Ljubljani. Novemu mestu ter Komendi in porcelansko industrijo. Tudi strokovnjaki so odkrili pomembna ležišča belega, modrega in rdečega kaolina, ki ga bo mogoče uporabljati za izdelavo dobrega porcelana. Zbrano je dovoljno gradiva tako, da bo mogoče v najbližji bodočnosti izpolniti vse pogoje za začetni razvoj porcelanske industrije v Sloveniji.

Izvoz sadja iz Slovenije

Kljub raznim organizacijskim in prometnim težavam se je v pretekli sezoni kar lepo razvil izvoz zlasti jabolk iz Slovenije.

Na Češkoslovaško smo izvozili 650 vagonov kabinetskih zimskih jabolk. V ostale ljudske republike na jugu smo izvozili stotine vagonov sadja (preko tisoč vagonov) v Trst pa smo poslali jabolk okoli 300 vagonov. Izvoz v Sovjetsko zvezo se še ni razvil, ker je bilo premalo kvalitetnega blaga.

V novi sadni sezoni bo šla glavna skrb v umno sadjerejo.

Decentralizacija državnih trgovinskih podjetij

S 1. januarjem je bila izvedena v Sloveniji obsežna decentralizacija državnih trgovinskih podjetij z ustanovitvijo samostojnih trgovinskih podjetij v raznih potrošniških središčih mesta in dežele. Poleg veletr-

govin v Ljubljani, Celju in Mariboru je bilo ustanovljenih 21 republiških podjetij na drobno. Ta podjetja so bila ustanovljena tam, kjer ljudski odbori še niso postavili svojih prodajal. Polagoma bodo prešla ta trgovinska podjetja v upravo ljudskih odborov.

PRVA LADJA NA RAČUN REPARACIJ

Na račun reparacij smo dobili za Novega leta našo prvo ladjo z nosilnostjo 7.500 ton. Priplula je v reško pristanišče. Zgrajena je bila leta 1928. Imenovala se je prej Sardinien. Zdaj nosi ime "Lošin". Dobili smo jo iz ostankov bivše nemške trgovske mornarice.

LJUDSKO ZADRUŽNIŠTVO

Naloge ljudskega zadrugništva

Ljudske zadruge imajo v Sloveniji z ozirom na naš strukturalni značaj posebne naloge. V Sloveniji se peča s kmetijstvom preko 60% prebivalstva. Proizvodnja ni bila načrtna niti po načinu dela, niti glede pridelka. Tudi zadnji odkup žita in krompirja še ni bil izveden tako kot zahtevajo interesi kmeta in delavca.

Organizacijo v prodaji, v obdelavi, v načrtnem pospeševanju kmetijstva bodo zato prevzele naše ljudske zadruge.

V obrti je precej podobov povaj in obrtnih proizvodov tudi še ni dovolj. Zato nimamo ne sorazmerne cene in dostikrat imamo še opravka z zastarelim načinom izdelave ter staro miselnostjo, ki ovira hitri razvoj obnove. Zadrugni način izdelave v skupnih, z modernimi pripomočki opremljenih delavnicah, bo vnesel tudi tu več načelnosti in počutitve proizvodov.

S prevzemom konzumnega trga (promet je znašal preko 2 milijardi dinarjev) so naše zadruge zajele spekulantske tendence privatnega sektorja. Obnovitvene zadruge vrše še dalje važno nalogo pri obnovi. S približno 100 milijoni kredita so storile skoro 500 milijonov vrednosti na obnovitvenih delih. To nalogo izpolnjujejo še naprej.

Obdelovalne kmetijske zadruge pa imajo trajnejšo in popolnejšo obliko zadrugnega udejstvovanja. Te zadruge so uporabljale moderne stroje in izvedle moderni način dela. Uspeh ni izostal in doseženi efekt dela je bil tu največji.

Z novim zadrugnim zakonom, ki ga bo izdala v najkrajšem času LR Slovenija, bo naše zadrugno gibanje še bolj služilo potrebam delovnega človeka.

Zadrugno čipkarstvo v Idriji napreduje

Čipkarstvo v Idriji in okolici je zelo važna gospodarska panoga, ki mnogo doprinese h blagostanju prebivalstva idrijskega okoliša. Zadrugništvo v Idriji ima tudi lepo tradicijo, saj je bila ustanovljena prva zadruga že leta 1897. Leta 1905 je bila ustanovljena "Prva idrijska čipkarska zadruga", ki je združevala 1500 zadrugnih čipkaric. Razpečevala je svoje izdelke v Francijo, Ameriko, Egipt, Norveško in druge države. Leta 1918 je zadruga prenehala z delom. Leta 1946 pa je znova oživila z novim ljudskim duhom in danes združuje zopet 558 članic, ki vse izdelujejo klekljane idrijske čipke.

V razmeroma kratkem času so napravile vrle idrijske zadrugne za 140.000 lir čipk, ki jih pošiljajo v Ljubljano in v Italijo. Zadruga stremi za tem, da omogoči reden zaslužek materljivim ženam zadrugnicam ter da dobe idrijske čipke zopet oni sloves, ki so ga imele pred 30 leti.

IZ KULTURNO-PROSVETNEGA ŽIVLJENJA

RAZSTAVE

"Slikarstvo in kiparstvo Jugoslavije 18. in 20. stoletja", ki je žela prodoren uspeh lanskega le-

ta v Beogradu, je prenešana zdaj v Zagreb, kjer bo odprta do konca januarja 1947.

Posmrtna razstava Jožeta Ovčarja je bila odprta v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani. Razstavljeno je 72 del: olja, risbe, tuš in akvareli.

Staroslovanske najdbe v Ptujtu so razložene v Pokrajinskem muzeju. Izkopali so grobišča iz X. in XI. stoletja, ilirsko in rimsko plast. Ptujске najdbe so pomembne in je bila predlagana razstava tudi v Ljubljani.

KONCERTI

Koncert Glasbene Matice v Mariboru za deseto obletnico smrti skladatelja Emila Adamiča. Zbor Glasbene Matice je pravi ljudski zbor. V preteklem letu je priredil številne nastope in koncerte na deželi, zlasti v krajih ob severni meji.

Koncert pevskega zbora "France Prešeren" v Kranju. To je bil v letošnji sezoni prvi koncert sindikalnega pevskega zbora "Prešeren". Lansko leto je bil zelo agilen, saj je priredil od osvoboditve pet 54 koncertov in sicer v Ptuj, Mariboru, Škofji Loki, Trzinu, Golniku, Jesenicah, Mengšu in drugod.

DELAVSKA GIMNAZIJA TUDI V LJUBLJANI

Po zgledu mariborske delavsko-sindikalne gimnazije, so ustanovili člani delavskih strokovnih organizacij ob sodelovanju mladinskih organizacij tudi v Ljubljani delavsko gimnazijo, kjer se vrši pouk v večernih urah in nudi znanja željnemu delovnemu človeku možnost nadaljnje izobrazbe.

INOZEMSKI GLASOVI O NOVI, PREROJENI JUGOSLAVIJI

Francoski

predstavniki delavskih strokovnih organizacij Marcel Puchot je dejal našim športnikom-zmagovalcem na turneji po Franciji: Vi imate svojo ljudsko oblast in svojega maršala Tita, ki se briga za dvig mladine in vašega športa. Mi ga na žalost nimamo. Pri nas je mladina še vedno premalo hranjena, da bi se mogla intenzivno ukvarjati s športom!

Francoski

glavnik sindikalne organizacije loirskoga departmanta Jean Desoubert je ob isti priložnosti povedal: Francoski delavci spremljamo z velikim zanimanjem delo pri vaši obnovi in izgradnji. Naše prvo srečanje na športnem polju naj pripelje do zblizanja in popolnejšega razumevanja francoskih in jugoslovanskih delavcev. Vaš uspeh je dokaz nenehnega napredka telesne kulture in športa v FLRJ.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

tinjo. Zavedamo pa se tudi, da imamo poštenega voditelja v osebi našega tovariša Tita, ne pa kakšnega kralja, kateri je s pomočjo svojih pomagačev trpinčil in izkoriščal jugoslovanski narod. Zavedamo se tudi, da imamo res zvestega zaveznika, kateri nam je vzor, kako se je treba boriti za svobodo, in kako je treba delati.

Danes mislimo tudi na vas v Ameriki in želimo, da pridete domov, ker ste kri naše zemlje, in ni treba, da bi vaši žulji polnili tujcem žepa, da bi vaše kosti ležale raztresene po vsem svetu.

Sedaj so se vršile volitve v Sloveniji — prve volitve za slovenski parlament. Še nikoli poprej ni bilo takega praznika! Vse okrašenost, vse prazničnost, povsod pesem. Volitev se je udeležilo 96% ljudstva in vsi so volili za Osvobodilno fronto. Vidite, tako je pokazal naš narod svojo voljo pri tajnih volitvah.

Kričijo, da pri nas ni svobode, ampak teror. Res je, da ni svobode, ali vprašanje je, za koga je ni? Ne, ni je za narodne izdajalce, izkoriščevalce in lopove. Ampak to nas nič ne moti, mi gremo svojo pot — koleša zgodovine se ne da ustaviti, če pa kdo skuša zavreti, četudi je škof ali pa general, ga zmehča.

NARODNI POMOŽNI SKLAD ZA OTROKE

Sedaj, ko je UNRRA v procesu likvidacije, prevzemajo Zdr. narodi in druge organizacije naše nekatere odgovornosti te mednarodne pomožne ustanove, ki je od konca vojne sem pomagala deželam, ki so bile od vojne najhuje prizadete. Eden od projektov, ki ga je začela UNRRA, je posebna prehrana in oskrba otrok, teh tragičnih žrtev modernega vojevanja in posledic, ki se izražajo najbolj v dolgotrajnem pomanjkanju hrane, torej stradanja. Kot se čeni je danes samo v Evropi kakih 20 milijonov podhranjenih otrok. Tem otrokom bo potrebna nadaljnja pomoč prihodnje spomladi, ko UNRRA ne bo več delovala. Baš radi tega se je ustanovil Mednarodni humanitarni pomožni sklad za otroke (International Emergency Children's Fund—IECF) kakor je bilo to priporočeno tekom avgustovske konference UNRRA-e v Ženevi preteklo leto. Generalna skupščina Zdr. narodov je to sugestijo potem odobrila v decembru 1946. Istotako je odobrila nadaljevanje nasvete te mednarodne organizacije za socialno dobrodelne aktivnosti in to posebno v kolikor se tiče pomoči za otroke.

Zdr. narodi bodo na ta način ne samo nadaljevali z nudenjem pomoči 20 milijonom evropskih otrok, pač pa bodo to pomoč še razširili. Tozadevni izvrševalni odbor IECF vključuje člane 25 narodov. Svoj prvi seštatek je imel ravno pred nedavnim Božičem in smernice za delovanje bo formuliral pod splošnim nadzorstvom socialno-ekonomskega sveta ZN. Programni odbor, sestojec iz predstavnikov velike pesterice ter Kanade, Brazilije, Norveške in Poljske, bo pregledoval predložene prošnje za relief. Grčija in Poljska sta bili prvi deželi, ki sta vložili take prošnje.

Sklad bo predvsem upošteval otroke dežel, ki so bile žrtve agresije in med temi bodo deželne največje deleže one dežele, ki so prejemnice pomoči UNRRA-e. Sicer otroci drugih dežel ne bodo ravno izvzeti, toda ni verjetno, da bi se jim moglo nuditi veliko pomoči, razen v slučaju, da bo ta sklad ZN prejel precejšnje vsote prispevkov.

Nova agencija pričakuje prispevke predvsem iz treh glavnih virov: 1) Od vlad, katere bodo naprosene, da nakažejo podporo v tem pogledu. To bodo mogle nuditi bodisi v denarju, blagu ali prevozu. (Kongres Zdr. držav bo nedvomno naprosen, da prispeva v ta namen.) Gotove evropske dežele, ki ne morejo nuditi materialnih prispevkov, so obljubile pomoč v izvešanem osebju, katero bo na razpolago za delo v zavetiščih, klinikah in drugih institucijah za otroke. Pripravljene bodo dalje nuditi prosto vežbanje sposobnih oseb, kot zdravnikov, bolničark, dobrodelnih delavcev in drugih, ki so potrebni na tem posebnem polju delovanja in katere bo izbrala potrebna dežela sama. To bo šketo kot doprinos dežele, ki bo nudila te vrste pomoč.

2) Narodne in mednarodne organizacije bodo tudi naprosene za sodelovanje in od teh bo največ prispevala UNRRA, katere neporabljen sklad bo dan na razpolago IECF, ko bo delo sedanje mednarodne pomožne organizacije zaključeno. Koliko bo ostalo, se ne bo vedelo do konca tekočega leta, ali UNRRA bo navzlic temu nudila znatno

Spominjam se, ko sem bil še majhen, sem Vam pisal pisma, sedaj pa bom kmalu star 30 let. Tako sem si včasih želel v Ameriko, vedno sem sanjal o njej: samo zlato, stroji, nebotičniki, velike ladje itd. Danes pa gledam vse v drugi obliki in si jo predstavljam v popolnoma drugačni luči. Verjemite mi, ne želim si jo več, vedno pa še občudujem njeno tehniko.

Tukaj je bil Zlatko Baloković in nam povedal, koliko ste pripevali za nas in našo porušeno domovino. Bil je tudi pri Titu. Ponosni smo na take rojake, kateri so mislili na nas v najtežjih časih in nam pomagali s paketi. Ne bomo jih pozabili. Zelo smo hvaležni tudi Vam, dragi stric, ker ste nam poslali pakete, ki so nam prišli zelo prav. Sedaj pa zaključujem in Vas prav lepo pozdravljam — Vaš nečak Joško Pirč.

John Pirč.

Vnetljiva roba
Očka in sinko gledata četo čerčinov na tržaški ulici.
Sinko: "Atek, ali se ti-le čerini tudi lahko vnamejo?"
Očka: "Tudi. Če slišijo: Živijo Tito."

Neverjetno, a razumljivo
A: Neverjetno, kako prepolne so izložbe tržaških trgovin najraznovrstnejših zemeljskih dobrot.
B: Razumljivo. Kdo naj bi pa kaj kupil pri teh cenah?
AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

INSURED SAVINGS

2½%

HRANILNE VLOGE PLUS—SLEDEČE UGOODNOSTI

- Vloge vložene do 10. v mesecu se obrestujejo kot od prvega dne.
- Dohodki se prištejejo dvakrat v letu.
- Posluga točna, prijazna in pomožna.
- Lahko pošljete prihranke po pošti—pošljite ček ali pošno nakaznico, mi napravimo ostalo.
- Tisoče ljudi vseh vrst v življenju, kakor tudi korporacije, zaupniki in organizacije, etc. vlija hranjenje in investiranje pri Peoples Federal.
- Vaša vsota, vsek čas se odpre na vaš račun. Začnete vašo vlogo še danes, kličite ali pa pišite na:

PEOPLES FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
S. W. Rapa, Pres.

1700 WEST 21st STREET
CHICAGO 8 PHONE CANAL 5408

MEMBERS: Federal Home Loan Bank System
FEDERAL SAVINGS & LOAN INSURANCE CORP.

Paying Not Less Than 2½% Continuously for the Past 35 Years

PEOPLES FEDERAL SAVINGS

"Electric Cooking is Cleanest!"

... say Chicago users of electric ranges

Po vsem Chicagu novi rablnici električnih štedilnikov pravijo: "Hvala mojemu novemu modernemu štedilniku; moja kuhinja ostane čistejša kot kdaj prej!"

JE BREZ PLAMENA! Tam ni dima, ne črnih list in ne nobenih umazanih črt, ki bi temnile stene zadej za štedilnikom. Celo bele zavese ostanejo trdne in izgledajo lepše dlje časa! Da, to je resnica... ako kuhate z elektriko vaša kuhinja ostane iskrajno čista in čista, to je najčistejši način kuhanja!

LONCI IN PONVE OSTANEJO SVETLI in izgledajo kot novi! Odpravljena je počrna posoda kadar kuhate z elektriko. Čas za čiščenje je skrajšan... krasno beli štedilnik se lahko obriše—enako kot krožniki. Nobene dvoma ni o tem... Vi ste hitreje ven iz kuhinje, ako kuhate z elektriko.

NOBEN DRUGI NAČIN KUHANJA NE MORE BITI ČISTEJŠI... Noben drugi način kuhanja je tako prost dima in ameti. Pridružite se tisočim čikaškim hišnim gospodinjam, ki sedaj kuhajo z elektriko in uživajo resnično ČISTO kuhanje.

See the new electric ranges at your dealer's or nearest Edison store... enjoy the newest way of cooking with all the features of tomorrow.

The many conveniences of the new electric ranges make electric cooking the modern, carefree way to cook. This is one of the important features of electrical living, the better way to live.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Gospodična

IVAN CANKAR

I.

Tako navadna zgodba je, da me je sram; in tudi dovršila se še ni. Morda že nocoj, morda jutri, morda šele čez leto dni — ampak kadarkoli se odigra to poslednje poglavje, odigralo se bo mirno in vsakdanje, brez glasu in brez sledu. Ulica bo prašna in soparna kakor prej, nizko nad sivimi hišami bo visel oblak fabriškega dima — in v dimu in prahu se bo ponavljala zgodba brez konca ...

Lani ob tem času sem srečal gospodično na cesti. Lep dan je bil, nedelja v maju. Šla sva hitro; in ko so bile sive hiše daleč za nama in naju je pozdravil zelen gaj, objubljen dežela, sva bila obadva vesela in sva se prišla za roko in sva se smejala.

Gospodična Tini je bila majhna, drobna in zelo nežna; otrok, ne ženska; komaj na rokav, teh tenkih, ubogih, se ji je poznalo, da ni užila mladosti, komaj da se je časih v plahem pogledu razodela skraj težkega delavnika, da se je nenadoma v trepetajočem glasu prikazala sirota ponižnost hlapca, ki stoji pred gospodom in gleda v tla in zardeva.

Oblečena je bila gospodična Tini vse v belo; tudi bel slamin je imela, širokokrajen, in bel solnčnik. Pod slaminikom se je popolnoma skrila njen drobni obraz, zasenčen je bil do vratu. Zmirom se mi je zdelo čudno, da se teh prenežnih belih lic ni dotaknil zlatih, prašnih vzdih delavnice, da ni čisto omrenila pogleda teh rjavih oči topa skrb in da smehljajočih ustnic ni oskrnil greh. Tudi otroško telesce je bilo gibko in lahko, neupognjeno: pleča niso občutila bremena. Gospodična so ji rekli siromaki in sužnji, ki je tako čudežno vzrasla med njimi, upognjenimi, od življenja na tlako in smrt obsojenimi.

Kraj gozda je ugledala gospodična metulja; navaden bel metulj je bil, ampak v naši ulici ni metuljev, tudi v delavnici jih ni; in tam tudi ni svetlega nedeljakega solca in ne dišeče trave. Zasmejala se je in nenadoma skočila za metuljem — tam je bila, sredi travnika; v visoki travi velika živa, bela roža; slamin se je zibal, sam kakor bel metulj. Ko se je vrnila, je bila vroča v obraz in oči so se ji čudežno svetile.

Nato sva sedla v travo in sva gledala na mesto, ki je ležalo globoko spodaj v prahu in črni megli.

"Tukaj bi si postavila hišo, kraj gozda!" je rekla gospodična. "Na oni strani, zato da bi ne videla v mesto; ne videla nikamor drugam, kakor v tisto zeleno dolino, na tiste bele vasi ... in na visoke gore vsenaokoli ..."

In ves zamišljen je bil njen pogled in zmirom tišji je bil njen glas.

"Hiša bi bila čisto bela, zadaj pa bi stale visoke smreke ... črn gozd. In okna bi bila zelena ... in velika veranda spredaj, rdeče poslikana, na vse strani odprta ... in pod verando vrt, prostran vrt; rože bi rastle tam in mak ... in na verandi pleteni stoli ... in tam bi sedeli, zvečer, ko bi bilo tako hladno in tiho

... še gozd bi komaj dihal ... in nebo bi bilo rdeče nad nami ... in vsi bi molčali ..."

Njene velike oči so sanjale; glava je bila nalahko upognjena, roke so bile sklenjene v naročju. Nenadoma pa so se začele tresti roke, stresel se je sunkoma ves drobni život — skrla je obraz v travo in je naglas zaihtela.

"Tihi!"

Ko sva se vračala v mesto, je bil njen korak bolj truden, bolj upognjen vrat in život; oči so gledale v tla in so bile objokane.

II.

Pred pustom sem hodil po čudnih krajih, zato da bi videl, kako plešejo ljudje, ki nikoli niso užili radosti in ki jim gleda smrt iz oči.

Stopil sem v nizko, zakajeno in umazano krčmo, ki je bila polna glasnih, kričočih in pojočih gostov. Tudi ženske so pele in kričale; oblečene so bile v pisane cunje; obrazi so bili zardeli in potni, lica zabuhla, oči motne. Druga izba je bila za par stopnic višja, s papirnimi rožami okrašena; gost prah se mi je valil iz nje; tam je bil oder, tam so plesali.

Čudno razburjeni so bili vsi, hlastni in glasni — kakor da bi stal valpet z bičem za njimi, sužnji. Tako hlastno in glasno, tako v vročici bi živel, kdor bi bil poklican iz groba, da živi eno samo noč in nikoli več.

Iz praha in tobakovega dima je po pozdravil tenek glas.

"Gospodi!"

Vztrepetal sem, ko sem ugledal njen obraz. Tako vroč je bil in poten, kakor vsi drugi; tako motno so se svetile njene oči in na beli bluzi so se poznali sledovi potnih umazanih rok; previsoka je bila frizura njenih svetloplavih las in zdelo se mi je, kakor da debele rdeče koralde skrunijo beloto njenega vratu. Obe roki mi je ponudila, z veseljem smehom me je pozdravila.

"Tam je moj ženin, glej!"

Mlad delavec je bil. Tudi on je bil razgret, ves nemiren, in pil je veliko.

"Brž, Tini!"

Prijel jo je pod pazduho in hitela sta v razpaljeni prah. Tam se je oglasila godba, šumna in surova, kakor na semnju. Pari so se gnetli po stopnicah v vročo izbo, s papirnimi rožami okrašeno.

Ko sta se vrnila, sta bila obadva čudno vzbujena; težko in hitro sta sople, oči so žarele, kakor izza rdeče megle.

Gospodična Tini si je poravnala frizuro, ki se je bila nagnila postrani na čelo; nato je pila. Pogledal sem njena lica, pogledal njen obraz; tako bel je bil in nežen, tako neoskrnjen, kakor spomladi.

"Čez štirinajst dni bo poroka!" je pripovedovala s hlastnim, nemirnim glasom; položila mi je roko na ramo in mi ni gledala v oči. "Čez štirinajst dni, ali čez tri tedne. Nimava še vsega ... ampak mnogo ne bo potreba ... tako rad me ima in tudi jaz ga imam rada ... lepo bova živela ..."

(Dalje prihodnjik.)

go pile kri, da je osivel ter obupal, da bi kdaj zlezal na zeleno vejo. Z agrarno reformo so ga tako dolgo vlačili za nos, da so ga na koncu koncev prepričali, čeprav mu je srce krvavelo, ko je moral verjeti, da je agrarna reforma samo gospodarska zadeva; za gospodsko pa je vedel on — bil je kmet — eno edino kmetičko pravilo: vrana vrani ne izkljuje oči; to pravilo je zmeraj držalo. Z volitvami je bilo enako. Izkazalo se so se za prazno fantovsko brencanje. Objubljali so bele gradove, njemu pa še črna kajža ne bi nazadnje več ostala. Zaklel se je, da ne bo nikomur več ponagel do stolčka — in tudi ne bi. Ali to so pogruhtali tudi gospodje. Pometli so svobodne volitve ter mu obesili na pleča javne. Jur Jurač kajpada ni bil več svoboden, bil je do vratu v dolgovih — moral je na voliče in voliti onega, za katerega je vedel, da bo zmagal. Tako si je še nekam ohranil zadolženo kajžo, čeprav je odhajal z voliča kakor od spovedi, na kateri bi zamolčal na glavni greh. Ej, Juračevo življenje je bilo za Jurača sedem suhih let. Izpljunil bi ga, če bi se dalo.

To je bila ona — njegova — Ana Juračeva, gospodinja Juračeva kajža. Trpljenje na gruntu ji je pobralo moči, vendar pa je tudi ona hotela pomagati pri pokrivanju. Našla si je delo pri prekladanju opeke, čeprav bi o njej tudi brez tistega njenega pomaganja pokrili. Bila je kot otrok, nihče je ni hotel žaliti. Takšna je bila Ana vedno. Bila je kakor pohlevna kravica, nad katero so smeli vsi kričati, nad katero se je lahko tudi on znešel, ko se je napil zaradi nadlog in skrbi. Vse je voljno in Bogu vdano prenašala. Na kakšne pravice je pozabila kakor na dekliško ime pri moštvi. Ona — Ana — je imela še vse bolj bridko življenje kakor sedem suhih let. Vdano ga je prenašala, hotela si je zaslužiti z njim nebesa na zemlji, čeprav so bila ta nebesa za njo že stokrat preplačana.

Potem je bilo tu še četvero otrok, četvero Juračevih s padlim Zepom vred, četvero delavnih mravljinčev in bojeviti mravljinčev, kar si ne bi Jur Jurač nikoli mislil. To je bil Jur Jurač mlajši — slonel je na stehi in pokrival; to je bila Ana Juračeva mlajša — držala se je leste ter prijemala in oddajala opeko; to je bila Treza Juračeva, njen sestra — jemala je opeko z vrste, včasih tudi kakšno materino, ter jo podajala Ani; in to je bil končno tudi Zep, čeprav je padel — stal je vrh strehe, da se je dotikal skraj nebes in zadovoljno motril vse delo. Zadovoljno in z dopadenjem kakor on Jur Jurač na zemlji.

To je bilo četvero Juračevih otrok.

Bil je Jur, ki se je še najbolj vrgel po njem — pred dobrim mesecem se je vrnil iz švabske vojske, kamor so ga regrutirali; zdaj molči, dela ko mravlja, in zardi samo takrat, če mu kdo omeni zeleno švabsko suknjo; v švabsko vojsko je odšel, ko se je razvedelo, da je Zep pri partizanih; odšel je, da bi jih rešil; zato zdaj z nikomer ne govori, zato zdaj nihče ne začneja z njim pogovorom.

Bila je Ana. Tudi z njo je bilo kakor z materjo. Bila je do brega srca ko mati. Nosila je Zepu v goščo in molila. Ali do bili so Zepa in prišli so po njo. Zepa so ustrelili, njo so poslali v Nemčijo. Ljudje so marsikaj govorili, kakor da bi bil Zep kriv, da so potem njo mučili. Sosedova je omenila zadnjič nekaj takšnih besed kakor: "Lep brat to, ki gre in lastno sestro pokoplje!" — ali slabo je naletela. Ana je zatulila — Jur Jurač je ni še nikoli videl takšne — in razpraskala bi sosedji lica, če bi jih mogla s svojimi iznakaženimi prsti. Nohte so ji potegnili iz njih; tega ne more zatajiti, čeprav skriva te svoje namučene prste pod predpasnik. Od takrat ji Zepa nihče več ne omenja, otroka sta preveč prestala.

Bila je Treza. Ona je zdaj prav za prav tista, ki gospodari na Juračevem. Zagrozila je, da bo šla še sama za Zepom, ko so poslali Jura v švabsko vojsko; danes terorizira vso Juračevo — nihče ne sme niti pisniti čez novo državo, kakor da bi bila njena. Njemu, Juru Juraču, to Davki in banke so mu tako dolga ni šlo v glavo — on je imel

to v krvi, da je nergal čez državo (dvoje jih je že preživel, nobena mu še ni nič prinesla) — ali sčasoma je, naj je hotel ali ni hotel, moral misliti kakor misli ona. Treza je postala takoj nekakšna tajnica, in prisilila ga je, da je tudi on šel voliti. To prav za prav ni bilo nič, kakšno siljenje — ali Jur Jurač je bil prestar človek, da bi se dal vloviti kar tako na besedo, in to celo na besedo svojega najmlajšega otroka.

Jur Jurač ni bil nikoli vira v življenju. On je vselej premislil vsako stvar, tudi takrat, ko je šel voliti, čeprav je čutil, da je napravil greh, da je izdal samega sebe. Hotel je, da bi mu vse dokazala. Ona pa je imela z dokazovanjem toliko veselje. Ej, to je bilo docela drugače, kakor takrat, ko so dokazovali mrki in molčeči žandarji. Ti so samo prišli v nedeljo popoldne, obstali pred pragom ter vprašali: "Ste pri vas volili?" Nihče ni znil besede, pač pa so vsi oblekli suknjiče ter odšli po najkrajši poti voliti. Juru Juraču prav za prav ne bi bilo treba na vsake sestanke, vse je zvedel doma; več je nasprotoval, več je žvedel. Sčasoma je postal to njuni vsakdanji razgovor, živeti ne bi mogla več brez njega. On se je nazadnje kajpada pustil premagati ter je šel voliti, čeprav ni bilo kaj premagati. Volil je s svojo Ano vred, za katero so bile volitve praznik. Trezi pa je le, napravil veselje. Ta Treza je bila končno tudi tista, ki ga je potisnila v nekakšno komisijo za agrarno zemljo. Rekla mu je: "Vedno si nergomoval zaradi krivice, ki se ti je zgodila zaradi graščinske zemlje, zdaj pa napravi, kakor veš, da bo ljudstvu prav!"

Tako je Jura Jurač potisnila prav za prav ob steno. Začel je razmišljati o agrarni reformi — in povpraševati Trezo. Več razmišlja, več povprašuje. Zda se ne prepriča več z njo. S prepričanjem ne bi nikamor prišla. Na stara leta je postal tako za nekaj odgovoren, potrebujejo ga, to ni mala reč. Težko je misliti, kako bi kaj prav napravil, da bi bilo ljudstvu prav, kakor pravi Treza, če si celo življenje samo nergal. Ali tega on Trezi kajpada ne more razložiti. Zato razmišlja in razmišlja ter tu pa tam bolj mimogrede kaj povpraša. Ali to povpraševanje prehaja med njima že nekam v vsakdanji pogovor. Kmalu ne bo več on oče Jur Jurač, ne bo ona več kćerka Treza Juračeva, vedno bolj sta si kakor tajnik in član komisije za agrarno zemljo. To je vse Trezino delo, to je Treza. Njen oče je — ali tudi besede ji ne more reči zaradi moštve.

In potem je bil končno še Zep. Zep, ki so ga ustrelili, ali ki je padel, kakor pravi Treza. Zep je vedno med njimi. Treza ga je imela vedno na jeziku: ko se je pustil prepričevati o volitvah in ko mu je obesila agrarno reformo. Samo zdaj ga omenja manj, ko se je vrnila Ana, pred Ano ga sploh ne omenja. Ali ne zato, Jur Jurač ve dobro, ne bi pozabljali nanj — kajti Zep je še več med njimi. Treza je rekla: "Končati moramo, kar je Zep začel!" Zato je zdaj v vsem delu Zep, zato pomaga tudi pri pokrivanju. Jur Jurač ga vidi. Vrh strehe stoji, da se dotika skoraj nebes, in notri z zadovoljstvom njihovo delo kakor Jur Jurač na zemlji. Kakor da je vse to njegovo delo, to je Zep.

Jura Jurač je streslo. Znova je kinknil. Potresal ga je mraz. Odprl je oči in se ozrl proti hlevu. Streha je bila pokrita, samo njegovih in Zepa ni bilo nikjer več. Moralo se mu je sanjati. Spal je, dolgo je moral spati. Sonce je še komaj metalo svetlobo iznad smrekovih vrhov na prekrito streho. Zazrl se je v travo ter se spomnil na sršena in na mravlje. Ali se mu je tudi o tem sanjalo? Moral je posedeti in razmišljati.

Ali — eno je bilo gotovo. Sršena ni bilo več v travi. Mravlje so ga odnesle z mrtvo mravljo vred. Potem je bila prekrita streha. Treza je bila tajnica, ona pa je moral razmišljati o agrarni reformi. Ni še vse urejeno, vse še nekam na pol poti, čeprav Jur Jurač čuti, da je prve pol poti samo po sebi že velika reč. Ali eno je, eno ve zagotovo: nič ne kaže, da bi se vrnili nemški graščaki, ali nem-

ška gospoda v gorice, čeprav še ni urejeno z agrarno reformo; zadnje ve že zaradi tega, ker je v komisiji. Potem ve, da je Treza tajnica, da ni več župan debeli Brenk. Trezo pozna, njegova hćerka je, čeprav sta si kakor tajnica in član komisije; Treza je njihova; ne tako njihova, da bi videla samo nje, ampak ljudska je ter je zato njak hova. Potem še ve Jur Jurač, da ni več starih žandarjev, ki se jih je vedno bal; zdaj je prav za prav tako, da se ti ni treba ničesar več bati, če veš, da si pošten. Potem ve Jur Jurač, da bo lahko volila njegova dobra Ana, in da je bil takrat praznik za njo, ko je prvič volila. Potem ve še Jur Jurač, da je postal sodnik njegov sosed, človek, ki se mu ni godilo nikoli boljše kakor njemu. Nikak odvetnik ni, je poštenjak in njihov; sam ga je pomagal izvoliti, kakor je pomagal izvoliti tudi Trezo. Če je Jur Jurač o vsem tako razmislil, si je moral priznati, da je bilo v vsem tem nekaj novega, nekaj velikega. Samo da je prišlo preveč iznenada za njegove ostarele možgane, vsega ni mogel hkrati dojeti. Le eno bi lahko rekel: vedno bolj je čutil, da je sedem suhih let za njim, tudi za njegovimi.

Naj se mu je navsezadnje sanjalo ali se mu ni sanjalo, prav je bilo, da so mravlje uničile zapoznelega sršena. Njim je uničil mravljo, njemu je pobral otroka. Četudi se je napil mošta — letos je bil močan, bila je dobra letina — eno je vedel: uničiti ga bo treba, da bo živel Zep in njegovo delo, kakor pravi Treza. Zato Jur Jurač in njegovi vedo, zakaj bodo šli voliti.

On — Jur Jurač bo volil, ker čuti, da je ta nova država njegova, ker čuti, da bi brez njega ne mogli. Ona, njegova — Ana Juračeva bo volila, da bo pomagala izpeljati to, za kar so streljali njenega Zepa in da bo doživela še en praznik v življenju. Njun Jur, mlajši, bo volil, da bi opral greh od Zepa, ki si ga je nakopal s švabsko suknjo. Njuna Ana, mlajša, bo volila, da ne bi nikoli več doživela onega strašnega, kar sta doživela z Zepom. Končno je še Treza, o njej mu pa ni treba razmišljati. Ona ve še najbolje, zakaj bo volila. Ne, njihov Zep ni končal ko mravlja med sršenovim žrelom. Živi, z njimi vred bo volil. Pomagal jim bo uničiti zapoznelega sršena. Splačalo se je dočakati takšnih starih let, kakor jih je dočakal Jur Jurač.

Razni mali oglasi

UPHOLSTERER

Experienced man on hi-grade work.
Steady work
Good working conditions
NO AGE LIMIT
RALPH L. PROESCH
1547 N. Wells St.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. List Prosveto stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 za eno leto naročnino. Kar pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči da je list predrag za člana SNP. List Prosveto je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNP, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveto. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveto je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in _____ 4.80	1 tednik in _____ 6.30
2 tednika in _____ 3.60	2 tednika in _____ 5.10
3 tednike in _____ 2.40	3 tednike in _____ 3.90
4 tednike in _____ 1.20	4 tednike in _____ 2.70
5 tednikov in _____ nič	5 tednikov in _____ 1.50
Za Evropo je \$8.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNP.
2857 So. Lawrence Ave.
Chicago 23, Ill.

Priložite polijam naročnino na list Prosveto vsoto \$ _____

1. Ime _____ Čl. družstva št. _____

2. _____ Čl. družstva št. _____

3. _____ Čl. družstva št. _____

4. _____ Čl. družstva št. _____

5. _____ Čl. družstva št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Jur Jurač in njegovi bodo volili

IVAN POTRČ

Jur Jurač je čemel na soncu in se grel. Bila je nedelja, bilo je tako božje lepo in toplo sončno popoldne. Bil bi greh, bilo bi škoda za vsak žarek, ki ne bi našel starega in mu pomagal greti in poganjati kri; pozno jesensko sonce je tako milostno obispavalo z žarki. Zvabilo ga je. Omamilo ga je. Sonce in vino sta ga napravila docela medlastega. Skrajja ga je motilo vpitje in podrsavanje opeke — domači, med njimi je bil tudi Trezin fant, so si med glasnim smehom metali iz rok v roke opeko ter pokrivali — ali počasi se je ta živžav nekje na njegovi desni zili z moštom in soncem, s pokošanimi travniki, pospravljenimi njivami in z orumenelimi listi kostanjev v eno samo veliko in prijetno pesem. — Skrajja je še nekaj negodoval zaradi domačih. Šaril je okrog hleva in jih hotel poučiti in on, kar se je pokrivanja tikalo; falat zemlje in bajta sta bili vendar njegovi, čeprav so mu polovico hleva snedli Nemci; ali mladina z njegovo Ano vred so po vsej priliki dognali, da namerava sitariti. Kot bi se obrnil, mu je Treza prinesla mošta s kleti — letos je bil močan; Trezin mu je nabasal pipo; oboje pa so mu postavili na stor. Moral je oditi proč; ko pa je sedel, nastavljal nekajkrat ročko in vlekel pipo ter ga je začelo prijetno gre-

sršen potegnil mravljo k sebi, zadržal in jo preščipnil. Jur ni več utegnil, da bi ga pobodil. Zločin v travi mu je zledenel kri, takšna jeza ga je popadla. Hotel se je dvigniti, hotel je sršena pohoditi, ali tisti trenutek se je od nekod vzela vrsta mravelj ter se — bilo jih je pet, kakor je Jur kasneje naštel — vrgla na sršena. Nekaj trenutkov in nehala je brencati ena perut; nekaj trenutkov in nehala je brencati druga perut; končno še nekaj trenutkov, in sršen se je prenehal gibati. Skrajja so ga mravlje vlačile vsakebi, potem pa so se zedinile ter ga odvlekile izpred Jurovih oči ...

"Hent, kaj zmore majhna stvarca!" si je dejal Jur Jurač ter bil srečen, da kinka na štoru in da ga milostno ogreva jesensko sonce.

Ali — naj je še tako kinkal, onih šest v travi, ki so tako napak opravili s sršenom, mu ni šlo več iz glave. Sčasoma ni bilo v travi več šest mravljinčev, pač pa hlev, pred hlevom in na strehi pa šest Juračevih — sam je bil med njimi, razločno se je videl — in pokrivalo streho. Se bolj čudovito pa je bilo, da je videl med svojimi tudi šestega — Zepa, ki je padel. Tudi on je pomagal.

Kar je Jur Jurač videl, je bil hlev, je bilo šest mravljinčev. Šest mravljinčev, to je bilo zne-nada šest njegovih, z njim in padlim Zepom vred.

To je bil on — Jur Jurač, glava Juračeva domačije. Stal je pred hlevom in dajal nasvete. Davki in banke so mu tako dolga ni šlo v glavo — on je imel